

Utenriksministerens tale til Høyres landsmøte 15.-17. mars

Kjære landsmøte,

Stater som villige til i ytterste konsekvens å risikere sine soldaters liv for å beskytte hverandre, er det kanskje det aller fremste eksemplet på forpliktende internasjonalt samarbeid. Dette er kjernen i en forsvarsallianse.

Forpliktende internasjonalt samarbeid handler til synende og sist om at vi forplikter oss utover våre umiddelbare egeninteresser.

De siste årene er internasjonal politikk blitt preget av mer uro og mer uforutsigbarhet.

Bølgene er blitt høyere, sikten framover er blitt dårligere. Konturene av mer klassisk storpolitikk er likevel tydelige – både i nære farvann og framme i horisonten.

Geografisk avstand er ikke lenger det samme som trygghet.

Hendelser langt unna får betydning for oss her hjemme. På minuttet. På sekundet.

Når verden blir mer uforutsigbar og ustabil, må små land som Norge bygge opp under det som gir forutsigbarhet og stabilitet.

Vi er avhengige av en verden der rett går foran makt. Der samarbeid trumfer alenegang.

Forpliktende internasjonalt samarbeid er grunnmuren i Høyres utenrikspolitikk. Det har tjent Norge godt i 70 år. Institusjonene og rammeverkene som ble bygget på ruinene av to ødeleggende verdenskriger kom til nettopp fordi verden innså at samarbeid var bedre enn konflikt:

- 1) Vi kan sove tryggere om natten fordi vi er en del av verdens sterkeste forsvarsallianse, NATO, der medlemslandene har blitt enige om å stille opp for hverandre dersom det trengs.

- 2) Vi har alle blitt rikere på grunn av handel med andre land, forankret i multilaterale avtaler som EØS og Verdens handelsorganisasjon.
- 3) Vi har kunnet skape verdier og arbeidsplasser fra fisken vår og olje- og gassressursene våre, fordi internasjonale konvensjoner har sikret oss retten til å høste ressursene. 2/3 av våre eksportverdier kommer fra hav- og kystbaserte næringer.
- 4) Norge har tatt og tar en lederrolle i å reise et verdensomspennende byggverk av normer og forpliktende kjøreregler. Menneskerettigheter og handelspolitikk er kanskje de beste eksemplene på det.

Verden er vevet tett sammen. Og derfor er så ofte globale interesser også norske interesser.

Og er det ett område der dette er helt tydelig, er det økonomien.

Et av områdene regjeringen prioriterer høyt internasjonalt er samarbeid mot korrupsjon og ulovlig kapitalflyt, og for bedre skattlegging. Dette henger tett sammen med arbeidet vi gjør for å bidra til å utvikle rettsstatsprinsipper og godt styresett.

For oss i Høyre, som ønsker et bærekraftig velferdssamfunn, er det helt naturlig at vi ser behovet for å bygge skattesystemer som oppmuntrer til investeringer, bidrar til å skape jobber og som gir muligheter for alle. Internasjonalt samarbeid om skatt er helt nødvendig.

Det er rett og slett ikke mulig å fungere som stat uten inntekter. For fattige og sårbare stater er dette et eksistensielt problem. De har havnet i en ond sirkel. For eksempel mangler de skatteinntekter for å betale offentlig ansatte. Og soldater, skatteinnkrevere, dommere og politifolk uten lønn blir ofte korrupte. Økte skatteinntekter kan være veien ut av dette uføret.

Arbeidsledigheten er høy i mange fattige land, særlig blant ungdom.

Når ungdom mister tro på fremtiden er de et lettvint bytte for krefter som ikke vil dem vel.

Terrororganisasjoner og kriminelle nettverk som livnærer seg på arbeidsledighet og rekrutterer ungdom uten fremtidshåp.

Et velfungerende skattesystem skaper derimot en god sirkel, som gjør land i stand til å motvirke dette, for eksempel ved at landene kan satse på utdanning og helse for unge. Derfor er skatt så mye mer enn tabelltrekk og selvangivelser. Det er samfunnsbygging, stabilitet, storpolitikk og et sikkerhetsspørsmål.

Derfor prioriterer Norge skatterelatert bistand. Det er hjelp til selvhjelp. Anslag fra OECD viser at én krone investert i skattebistand kan gi mellom 50 og 100 kroner i ekstra skatteinntekter.

Norge har lovet å doble skattebistanden fra 2015 til 2020.

Og kjære landsmøte – regjeringen trapper nå opp den internasjonale innsatsen og legger opp til å nå målet allerede i 2019, ett år før tiden. Vi vil bruke over 300 millioner kroner på skatterelatert bistand.

Dette er utviklingspolitikk som virker. Dette er politikk som både gir økt stabilitet, trygghet og økonomisk utvikling for fattige land.

Internasjonal fred og stabilitet – og det forpliktende internasjonale samarbeidet – utfordres også nærmere hjemme. For eksempel har Russland økt sin militære aktivitet i nordområdene. Selv om vi ikke ser en direkte militær trussel mot Norge i dag, har utviklingen strategisk betydning for NATO. Det er en utvikling vi tar alvorlig og følger med på.

Verden rundt oss er mer uforutsigbar og mer urolig enn før.

Da er det bra at regjeringen har økt forsvarsbudsjettet med 30 % siden 2013.

Det er en formidabel økning! I dag er forsvarsbudsjettet vårt nesten 60 milliarder kroner.

Jeg vet at det er mange her i salen som er opptatt av NATO-målet om å bruke 2 % av BNP til forsvar.

Det er jeg også!

Derfor er jeg glad for at regjeringen besluttet at den neste langtidsplanen, som Frank er i gang med å lage, har som premiss at vi skal bevege oss ytterligere mot 2 %.

Det er helt nødvendig.

Som dere har hørt meg si mange ganger før: det går fort å bygge Forsvaret ned, men det tar tid å bygge det opp igjen.

Det var en omstendelig jobb som vi begynte på i 2013, som tar lang tid, og Høyre er og må være garantisten for at den jobben gjøres.

**

Men, samtidig som bølgene rundt oss blir høyere og sikten dårligere, er det altså flere partier på venstresiden som tar til orde for at vi skal melde oss ut av alliansefellesskap eller gjøre endringer i avtaler som er helt grunnleggende for Norge og Norges interesser. Det er utenrikspolitisk risikospill.

La oss begynne i Europa. Vi følger vel alle det britiske underhuset nokså friske diskusjoner om brexit. I Stortinget blir vi klubbet ned for å bruke uparlamentariske uttrykk som «flopp» og «galskap». Vurderer å sende stortingspresident Tone på et fem ukers vikariat i det britiske underhuset for å få litt skikk å debatten...

Om det ikke var åpenbart før, tror jeg det er det nå: det å forhandle seg ut av tiår med integrasjon og inn i en annen og bedre avtale, er lettere sagt enn gjort.

I år er EØS-avtalen 25 år. Og selv om jeg flere ganger i år har tatt på meg den gode, gamle «Elsker, elsker EØS»-T-skjorta for å feire

jubilanten, så er det ingen tvil om at for Norge er det eneste alternative til EØS-avtalen for Norge, fullt EU-medlemskap.

Og på samme måte som EU er, og har vært, viktig for Storbritannia, er EØS-avtalen viktig for oss. Sentralbanksjefen sa det godt i sin årstale, og da jeg satt og hørte på han tenkte jeg at han var vel så tydelig en nøktern sentralbanksjef kan være: «I årene som kommer risikerer vi at det multilaterale handelssystemet forvitrer, og at vi får et mer fragmentert system. Det kan særlig samme små land. I denne situasjonen ville det være *dristig* av Norge å sette vårt nåværende avtaleverk med Europa i spill.»

Dristig.

Vi er litt over fem millioner mennesker i dette landet. EØS-avtalen gir norske varer og tjenester tilgang til et hjemmemarked på 500 millioner mennesker, på akkurat samme vilkår som svenske og tyske varer og tjenester. Nesten 80% av det vi eksporterer går til EU.

Jeg reiser mye rundt i Norge til universiteter, bedrifter og lignende. I forrige uke var jeg på besøk hos Norsk Industri for å snakke om Brexit og norske forberedelser til Brexit. Vi har planlagt og forhandlet, og er nå klare for Brexit med, eller uten, avtale.

Der møtte jeg mange norske bedrifter som hadde én tydelig beskjed: Vi er helt avhengige av EØS-avtalen. Uten den hadde vi ikke fått det til.

Men den vil Senterpartiet altså forkaste.

«Det er jo bare å skaffe oss en bedre avtale». En avtale der vi kan velge bare akkurat de sjokoladebitene vi selv vil ha, og sette bort de vi ikke liker. For det er jo ingen andre som har noen interesser...

Og akkurat det er så typisk Senterpartiet: enkle løsninger på kompliserte utfordringer.

«Det enkle er ofte det beste». Funker glimrende på dagligvarer, funker elendig for internasjonale avtaler.

Og der Senterpartiet vil gå bort fra vår viktigste internasjonale avtale, som er avgjørende for norsk økonomi, vil SV og Rødt i tillegg gå bort fra vår viktigste sikkerhetspolitiske allianse.

I en mer urolig verden, med større sikkerhetspolitisk spenning i våre nærområder, vil de fjerne selve grunnmuren i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk: medlemskapet i NATO, som er avgjørende for vår sikkerhet.

SV hevder at et nordisk forsvarssamarbeid kan erstatte NATO. Det har vært pinlig åpenbart siden 1949 at det ikke er mulig. Og det er en grunn til at Sverige og Finland nå søker stadig tettere samarbeid med USA og NATO..

Om to uker reiser jeg til Washington for å feire at NATO er 70 år, og Norge har vært med fra begynnelsen. Det er jeg stolt av og jeg gleder meg til feiring!

**

Men det jeg nå har nevnt er ikke nye toner fra verken Sp, SV eller Rødt.

Så hvorfor er jeg mer bekymret for dette nå?

Jo, fordi:

Der vi har vært vant til at Arbeiderpartiet har vært de ansvarlige voksne hjemme i venstresidens hus, kan det nå se ut som om de har dratt på ferie på ubestemt tid, og latt ungene være alene hjemme. Og vi som har sett Hjemme alene-filmene vet jo hvordan det ender.

I stedet for å gå ut og være en klar forsvarer av EØS-avtalen, beskylder Støre Erna og sier at det er *hun* som har skylden for at motstanden øker.

Hvorfor tar ikke Arbeiderpartiet tydelig og aktivt ansvar for å frede EØS-avtalen?

Dette, min venner, handler om å ta lederskap.

Da de dannet den rødgrønne regjeringa i 2005 var Arbeiderpartiet krystallklare på èn ting: For å bli med i den rødgrønne regjeringa, måtte partiene akseptere at EØS-avtalen var et grunnlag for regjeringa. Det var bra!

Nå er Ap dessverre ikke like tydelige.

Også i sikkerhetspolitikken har vi vært vant til at Arbeiderpartiet tar ansvar. At vi står sammen om de lange linjene. Men kan vi ta det for gitt?

Norge lede arbeidet med nedrustning som faktisk fungerer, verifikasjon av kjernefysisk nedrustning, og redusert bruk av høyanriket uran. Og vi mener at nedrustningsarbeidet ikke kan lykkes hvis ingen av kjernevåpenstatene er med i arbeidet. På begge de områdene jeg nevnte, er de med. For kort tid siden debatterte vi om Norge burde slutte seg til FN-traktaten om forbud mot atomvåpen.

Arbeiderpartiet endte opp med å stemme mot i Stortinget. Av hensyn til forpliktelsene våre i NATO.

Men de siste ukene opp til debatten har et klart flertall av Arbeiderpartiets fylkeslag stemt for å slutte seg til den, inkludert Akershus Ap, som ledes av utenriks- og forsvarskomiteens leder er leder av. Det ville ikke bare svekke vårt forhold til våre allierte.

**

Så hvordan skal vi manøvrere framover, når bølgene blir høyere og sikten blir dårligere? Når det internasjonale rammeverket som er

grunnlaget for vår sikkerhet og vår velferd utfordres i stadig sterkere grad av klassisk stormaktspolitikk?

Jo, Høyre skal også her være det ansvarlige partiet.

For forpliktende internasjonalt samarbeid, som det står i Høyres formålsparagraf.

Høyre skal være den fremste forkjemperen for det multilaterale systemet. Vi har tatt ansvar for å reformere NATO og Verdens handelsorganisasjon. Vi skal fortsette å sikre norske interesser gjennom forsvaret av EØS-avtalen.

Vi skal bevare det tette forholdet til våre allierte og nære samarbeidspartnere i NATO.

Vi skal fortsette å samarbeide nært med EU. Ikke fordi vi må, men fordi vi vil.

Vi skal være de som snakker opp organisasjonene som sikrer Norges rettigheter og interesser.

For Høyres betyr forpliktende internasjonalt samarbeid at vi forplikter oss ut over vår umiddelbare egeninteresse. Dette er kjernen i en konservativ og ansvarlig utenriks- og sikkerhetspolitikk! Dette er kjernen i Høyre!

**